

IPR & Интелектуална собственост

**Роля и значение на правата върху
интелектуалната собственост (IPR) в
научните публикации и/или участие в
проекти**

Проф. Албена Вуцова

Funded by
the European Union
NextGenerationEU

FACULTY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS
ADMINISTRATION

IPR - същност

Резултат от експертна дейност която, предоставя:

- Изобретения; технически решения
- Методологически решения
- Дизайн, селекции и др.
- Търговска тайна know how
- Символи, имена, изображения/ лога
- Литературни и художествени произведения

Основни категории интелектуални прпродукти:

- Патенти • Полезни модели
- Търговски марки • Произведения на изкуствата •
- Промислен дизайн

Защита:

При нарушаване правата на интелектуалната собственост се предявяват имуществен иск - аналогично на нарушени права при материална собственост.

Защо IPR е важна в научните изследвания?

Защитава новите резултати преди публикуване

Подпомага комерсиализацията и ефекта на въздействие

Привлича финансови ресурси от различни източници

Привлича индустриални партньори

Осигурява признание на изследователските екипи и/или изпълняваните от тях проекти

Какво може да бъде патентовано?

1

Технически решения

2

Процеси и методи

3

Продукти

4

Програмен продукт — само при наличие на технически ефект (НЕ алгоритъм)

NB! Условието са: новост, приложимост, наличие на принос

Какво не може да бъде патентовано

Абстрактни идеи

Природни явления

Научни открития

Математически методи

Как да съхраним IPR

01

Ранно идентифициране

Препоръчително е да се направи още по време на подготовка на изследването/ проекта

02

Дефиниране на собствеността

Различен тип споразумения, но задължително формализирани

03

Управление на правата за достъп

Споделяне на данни при ясно определени параметри и контролиран достъп на информацията за новия продукт

Добри практики

Поддържане на регистър на записи от провежданите изследвания (лабораторни бележки, драфт версии)

Ползване на експертни консултации (например ТТО, ако функционира ефективно)

Ползване на споразумения за неразкриване на информация при споделяне на резултати (CDA или NDA)

Стратегия за разпространение на резултатите

Обявяването на научни резултати - бариера пред IPR защита

Научни резултати – ползвани са за:

- Продажба (при наличие на CDA)
- Публикация
- Информация в Чат стая
- Презентации
- Публикувани резюмета

Какво може да се намали риска:

- Класифициране на съответната документация като поверителна
- Ползване на гратисни периоди, където е приложимо

Права на собственост

Background

Предходни изследвания (предистория)

- Резултати получени преди текущия ангажимент
- Внесени в проекта / изследването вече съществуващи знания

Foreground

Нови знания от текущия ангажимент

- Нови знания, генерирани по време на даден ангажимент
- Резултатите, създадени по време на текущ ангажимент

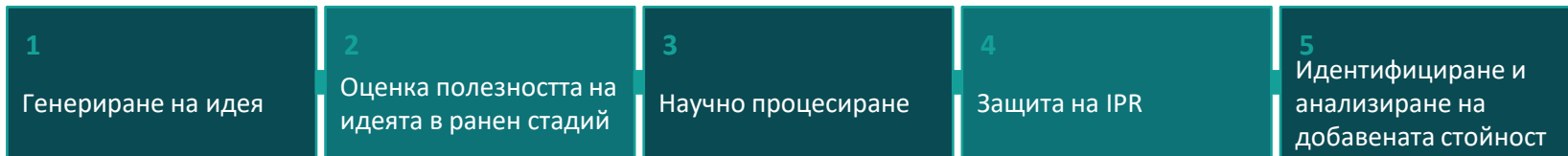
NB! При специфично споразумение партньорите имат право на достъп до Background резултатите, но при изрично позоваване относно собствеността.

Стратегически подход при управление на IPR

Стратегически цели	Тактически цели
Монополизиране на създадения продукт	<ul style="list-style-type: none"> Публикуване с осигурен широк достъп Защита на патент или полезен модел Поддържане на с know-how
Прилагане на поддържаща стратегия	<ul style="list-style-type: none"> Новият продукт има краткотрайна защита Защитен е само за определени територии
Надграждане на създадения продукт	<ul style="list-style-type: none"> Разработване на съпътстващи продукти Поддържане на портфолио от IP в тази област

Верига на добавената стойност при IPR

Стъпки:

Последователност →

Жизнен цикъл

IPR управлението е многопластово

Нормативна уредба

Бизнес-правила

Технологичен трансфер

Управление на научни активи на университетско ниво

Персонализирани консултантски решения

От институционален капацитет към пазарна реализация

Институционален капацитет

Управление на IPR

Технологичен трансфер

Пазарна реализация

IPR и отворена наука

Отворената наука (ОН)

Нова парадигма за разпространение на наука и знания. Насърчава съвместна работа и нови методи за разпространение, стимулира ефективното споделяне на данни (възможно най-рано и по-широко) и динамичен обмен на резултати от изследвания, а не само на публикации.

Баланс ОН ↔ IPR

Законодателството, свързано с правата върху интелектуалната собственост, се стреми да балансира моралните и икономическите права на творците и изобретателите с по-широките интереси и потребностите на обществото.

Отворена наука и IPR

Принципът:

Системата следва да бъде възможно най-отворена, но и толкова затворена, колкото е необходимо

Устойчива IPR система:

Би могла да се възползва от повече данни и респективно да създава условия за повече иновации и креативност.

Отворена наука / иновации и IPR

Регулация на ЕК

Все още няма силна регулация (по-скоро RRI)

Бизнес готовност

Липса на готовност (склонност) от страна на бизнеса за инвестиране в изследвания, базирани на отворена наука

IPR като бариера

Режимът на интелектуална собственост като фактор, възпрепятстващ отворената наука

Възможни проблеми:

ПЧП • Лицензиране на отворен код (отворен AI или Linux) - отворен достъп и специфичен бизнес режим • Балансирано разпространение на знания

Европейски програми и IPR

- ✓ Бенефициентите притежават IPR, освен ако не е уговорено друго
- ✓ IPR се разпределят между партньорите въз основа на споразумение
- ✓ В случай на опция за търговска експлоатация, резултатите са предварително защитени
- ✓ ЕК има право да изисква безвъзмездни лицензи за резултати от обществен интерес
- ✓ Отвореният код и достъпът се насърчават само ако това е възможна опция
- ✓ Достъп на трети страни до резултатите от изследванията — при определени условия

Рамкова програма „Хоризонт Европа“

Най голямата програма за наука и иновации на ЕС

■ Собственост върху резултатите - принадлежи на партньорите и структурата на финансиране

■ Респектиране на предходните знания

■ Баланс при разпространение на резултатите - отворен достъп до научни статии, без нарушаване на IPR правата

■ Дейностите, свързани с IPR отчитат GDPR

Програма Horizon Europe

- 1 Собственост върху резултатите - принадлежи на партньорите и структурата на финансиране
- 2 Респектиране на предходните знания
- 3 Балансиране към разпространение на резултатите - отворен достъп до научни статии, но без нарушаване на правата върху интелектуалната собственост
- 4 Дейностите, свързани с правата върху интелектуалната собственост, отчитат разпорядбите на GDPR и „**smart technologies**“
- 5 ЕК си запазва правото да използва резултатите от проекта за прилагане на определени политики.

Програма „Digital Europe“

- 1 Бенефициентите са собственици на правата, освен ако не е уговорено друго.
- 2 Правата на собственост се разпределят между партньорите въз основа на споразумение.
- 3 Права на достъп - функционални
- 4 Отворен достъп - ограничен.

Програма „Europe Connecting Facilitie“s

Резултатите принадлежат на бенефициента, който ги създава в определени случаи и финансиращата организация
Съвместни резултати са обща собственост

Резултатите трябва да бъдат адекватно защитени преди публично разпространение

Баланс между прозрачност и защита на IPR

IPR се урежда чрез
Grant Agreement / Consortium Agreement

Програма LIFE

- 1 Бенефициентите са собственици на правата, освен ако не е уговорено друго.
- 2 Правата се разпределят между партньорите въз основа на споразумение.
- 3 В случай на опция за търговска експлоатация, резултатите трябва да бъдат защитени предварително.
- 4 План за управление на правата върху интелектуална собственост — задължителен елемент.
- 5 ЕК си запазва правото да използва резултатите от проекта за прилагане на своите политики.

Европейски програми - сравнителни параметри

Програма	Собственост	Обща собственост	Права на достъп	Защита на IPR	Отворен достъп
Дигитална Европа	На бенефициента	Приложима при съвместни резултати	Функционални	Само при необходимост	Ограничен
Свързана Европа	На бенефициента	Приложима при съвместни резултати	Функционални	Само при необходимост	Ограничен
КОСТ	На създателя на резултата	Ограничено регулирана	Специфични	Предварително уредена	Ограничен за известна степен
Интеррег	На бенефициента	Приложима при съвместни резултати	Функционални	В определени случаи	Ограничен
Хоризонт Европа	На създателя на резултата	Подробно регулирана	Подробно описани, включващи внедряване и експлоатация	Силно препоръчителна и формализирана	Задължителен

Национални програми / проекти и IPR

- Следват регулаторната рамка на ЕС
- Възможни са специфични споразумения за експлоатация
- Прехвърляне на правата - въз основа на изтичане на срока им на валидност или друга причина
- Известни ограничения за достъп на трети страни
- В някои случаи - FRAND лиценз за публични институции

Препоръки

- 1 Всички договори за собственост се осъществяват на база основно споразумение
- 2 Оценката за патентна способност на даден продукт се прави на възможно най-ранен етап
- 3 Предварително споразумение относно background продукти
- 4 Първо защита на продукта, после информирание за същността на продукта

Благодаря за вниманието!